

Voksenåsen erklæringen 2009 om
Barnesoldater og Barns rettigheter

Vi erkjenner at "den iboende verdighet hos alle medlemmer av menneskeslekten og av deres like og uavhengelige rettigheter, i samsvar med prinsippene fastslått i De forente nasjoners pakt, er grunnlaget for frihet, rettferdighet og fred i verden."

(fra forordet til FNs konvensjon om barnets rettigheter)

Den 6te november var vi samlet ved Voksenåsen kultursenter i Oslo til det tredje årlige møtet om folkemord og massevold. Møtet var et samarrangement mellom Dag Hammarskjöldprogrammet ved Networkers SouthNorth og Voksenåsen kultursenter, og Dag Hammarskjöld Foundation i Uppsala. Og 49 deltagere diskuterte barns vanskelige situasjon som ofre og voldsutøvere i krigstider.

Ett år tidligere, i Den andre Voksenåsen erklæringen 2008, ble det lagt vekt på at vår solidaritet i første rekke skulle rettes mot de mest utsatte og misbrukte blant oss. De fortjener og krever vår omsorg og oppmerksomhet spesielt i tider når deres egen styrke og stemme er truet eller redusert. Utgangspunktet vårt og fokus for vår solidaritet må alltid være å skape rom for initiativ fra barn og kvinner som alltid er de mest utsatte i tider med krig og masse-vold.

Formelle konvensjoner som tillater – halvhjertet og altfor sjelden – at kvinner ytrer seg og deltar i saker som direkte angår dem, har ikke gitt kvinner de nødvendige mulighetene til å sette konvensjonene ut i livet. Fremdeles er ikke barn representert i forhandlinger om sikkerhets- eller fredsbygging. Men barn utgjør halvparten av alle som lider under kriger, enten som soldater, som flyktninger, eller under andre former for massevold og overgrep.

For 20 år siden ble "De forente nasjoners konvensjon om barnets rettigheter" vedtatt. Siden er den gang er den underskrevet og ratifisert av alle verdens land – bortsett fra to. Men mange land har ikke gjort konvensjonen til nasjonal lov ennå. Og Tilleggsprotokollen gir heller ikke tilstrekkelig vern mot de menneskerettsovergrepene som tusenvis av barnesoldater utsettes for hver dag. Preventive tiltak, avvæpning og demobilisering får liten eller ingen oppmerksomhet. Og avskyelige handlinger får fremdeles foregå ustraffet. Som svar på våre ledes feilslåtte forsøk på å sikre gode rammeverk for handling, er det heller ikke nok at vi setter navn og skam-merker på de ansvarlige. Demokratisk valgte regjeringer må ta større ansvar for å tvinge frem politiske løsninger på militære konflikter og for å beskytte folk i alle verdens land.

Å introdusere ideen om at militær planlegging skal omfatte tiltak for å sikre at barn ikke rammes av krigshandlinger, er en perversjon av tanken om å beskytte sivilbefolkningen og spesielt barn. For alle mennesker er den beste beskyttelsen at man avstår fra krigs- og voldshandlinger. Barn vokser og trives best under forhold der deres liv ikke er truet.

Å beskytte barn mot virkningene av krig vil egentlig innebære å avskaffe all krig og andre former for vold.

Barn som rammes av krig lider ofte av totalt sammenbrudd i sin virkelighetsforståelse, og får ingen tillit til den voksnes verden, som omfatter foreldrene og andre nære slektninger eller samfunnet som helhet med sine institusjoner og sine representanter. Barna er forrådt av de voksnes verden. Den demoniserte fienden er for barnesoldater selve innebegrepet av frykt og desorientering, og utgjør den endelige pseudo-løsningen for å forstå verden rundt dem. Forskning viser at erfaringer er med å bygge barnas fysiske hjerne. Krig og frykt forgifter tenkesett. Men fredsarbeid krever fredfulle sinn. En kvart million barnesoldater trenger hjelp til gjenoppbygging freden i sine sinn. Hundretusener av barn står i fare for å bli rekruttert til barnesoldater og de trenger hjelp til å skape denne freden.

Alle som er villige til å velge side for de undertrykte og øve press på verdens mektige (som nesten uten unntak er menn) må øke takten i arbeidet for å mobilisere til moralsk bevissthet, til å utvikle og spre kunnskap om eksisterende avtaler, tenke nye tanker for å styrke disse avtalene, og finne tiltak for å hindre mobilisering av flere barnesoldater, samt å sikre behandling av allerede traumatiserte barn. Menneskehetens fremtid er avhengig av dagens barn. Å oppdra barn i fredelige og omsorgsfulle omgivelser er ikke "myke" tiltak som kan komme i annen rekke, men sentrale sikkerhetsanliggender med fremtidsperspektiv for hele kloden vår. I tider da menneskehetens eksistens er truet ved en minoritets uansvarlige livsstil, er det å oppdra nye generasjoner til å leve ut sin empati og omsorg for alt liv, av helt avgjørende betydning.

Vi må øke takten i det arbeidet som tar sikte på å fjerne alle former for krigsovergrep og vold mot barn. Og barna må få delta i dette arbeidet og bli møtt med respekt. Barn, unge og kvinner må få rom til å engasjere seg, men må ikke begrenses til de prosesser som bare angår dem direkte. Arbeid med fredsforhandlinger, forsoning og gjenoppbygging kan ikke begrenses til 20% av menneskeheten, voksne menn. Barnets rett til å bli lyttet til er ufravikelig. De voksne må med empati og omsorg etablere konkrete ordninger som sikrer barn retten til å delta.

I Den andre Voksenåsenklæringen, fra 2008, het det: "Som mennesker må vår lojalitet og solidaritet først og fremst være rettet mot andre mennesker". Barna er den største gruppen blant menneskene i vår verden. Uten barn finnes ingen fremtid.